

Ladies Night Off: Abstaining from Work on Chanukah

Rabbi Tsvi Selengut

תלמוד בבלי מסכת שבת דף כג עמוד א

אשה ודאי מדליקה, דאמר רבי יהושע בן לוי: נשים חייבות בנר חנוכה, שאף הן היו באותו הנס.

רש"י מסכת שבת דף כג עמוד א

היו באותו הנס - שגזרו יוונים על כל בתולות הנשואות להיבעל לטפסר תחלה, ועל יד אשה נעשה הנס.

הר"ן על הרי"ף מסכת שבת דף י עמוד א

שאף הן היו באותו הנס. שגזרו יונים על כל הבתולות הנישואות שיבעלו להגמון תחילה וע"י אשה נעשה נס דאמרינן במדרש דבתו של יוחנן האכילה לראש האויבים גבינה לשכרותו וחתכה את ראשו וברחו כולם ועל זה נהגו לאכול גבינה בחנוכה.

ספר כלבו סימן מד

ונשים חייבות בנ"ח שאף הן היו באותו הנס, פירוש שהאויבים באו לאבד הכל אנשים ונשים וטף, ויש מפרשים שעל ידי אשה אירע להם הנס הגדול הוא ושמה יהודית כמו שמפורש באגדה בת היתה ליוחנן כהן גדול והיתה יפת תואר מאד ואמר המלך יון שתשכב עמו והאכילתו תבשיל של גבינה כדי שיצמא וישתה לרוב וישתכר וישכב וירדם ויהי לה כן וישכב וירדם ותקח חרבו וחתכה ראשו ותביאהו לירושלים וכראות החיל כי מת גבורם וינוסו, ועל כן נהגו לעשות תבשיל של גבינה בחנוכה.

טור אורח חיים הלכות חנוכה סימן תרע

מאי חנוכה דתניא בכ"ה בכסליו יומי חנוכה תמניא אינון דלא למספד בהון ודלא למגזר בהון תענית שכשנכנסו עו"ג בהיכל טמאו כל השמנים שבהיכל וכשגברה יד מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך א' של שמן שהיה חתום בחותמו של כ"ג ולא היה בו אלא כדי להדליק יום א' ונעשה בו נס והדליקו בו ח' ימים לשנה אחרת קבעום ח' י"ט בהלל ובהודאה פי' לומר בהן הלל ולהודות לומר בו על הנסים בהודאה אבל מותרין הן בעשיית המלאכה ונוהגות הנשים שלא לעשות מלאכה בעוד שהנרות דולקות ואין להקל להן.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות חנוכה סימן תרע

ונוהגות הנשים שלא לעשות מלאכה בעוד שהנרות דולקות, ויש מי שאומר שאין להקל להם.

בית יוסף אורח חיים סימן תרע

טעמן כדי שיהא להם היכרא שאסור להשתמש לאורן.

ט"ז אורח חיים סימן תרע

ול"נ לדמותו לר"ח רס"י תי"ז דמותר מן הדין בעשיית מלאכה ואפ"ה כיון שנוהגים כן הנשים שלא לעשות מלאכה הוא מנהג טוב וזהו להם לשכר שלא נתנו נזמיהם לעגל כמ"ש הטור ואמרי' בי' דברים המותרים ואחרים כו' כמ"ש שם ב"י ה"ה בחנוכה כיון שנעשה הנס ע"י הנשים יפה להם כשהם נוהגות שלא לעשות מלאכה אבל האנשי' ודאי אין שייכו' מנהג בזה.

מור וקציעה סימן תרע

שנס חנוכה כמו כן נעשה ע"י הנשים. וזה דבר בדוי (אע"פ שכתבו כן קצת מפרשים) כי באמת אין שייכות כלל לנשים בנס חנוכה יותר מן האנשים. לא אמרו רז"ל, אלא שאף הן היו באותו הנס, וזה כפירש"י ז"ל, שהיוונים גזרו על האשה הנשאת, שתבעל להגמון תחלה (שגזרותם הרעות היו כוללות לנשים כמו לאנשים) לא שהן הנה היו

סבה וגורם לנס, כנודע מספר מלחמות החשמונאים, ומדברי היוסיפון (גם הפייטן האשכנזי ביוצר דשבת חנוכה ערבב מעשה שני ניסים מתחלפים, ורחוקים מאד בזמניהם זה מזה, ולא קרב זה אל זה, אם לא שנאמר שרצה לתת זכרון גם לנס יהודית, שאירע בזמן קדמון, בימי גלות בית ראשון, ולא מצא לו מקום מיוחד, וצירפו לנס חנוכה, כמ"ש בס"ד בהגהות היוצרות)

בן איש חי שנה ראשונה פרשת וישב - הלכות חנוכה

אוכלין מאכלי חלב בחנוכה זכר לנס שנעשה בחלב שהאכילה יהודית את האויב שהיה ממלכי יון, והמעשה הובא בספר חמדת ימים, ונס זה נעשה קודם נס העקרי של חנכה בכמה שנים, אך הואיל ואותו אויב היה ממלכי יון וגם הוא היה רוצה להעבירם על דת, לכך עושין לנס זה ג"כ זכר בימי חנוכה

Halachos of Chanukah - Rav Shimon Eider

Type of work included in this minhag

9. What type of work is restricted by this minhag? Sewing, laundry and other *melachos* which are prohibited on Chol Hamoed. Cooking and *melacha* which will prevent financial loss [which is permissible on Chol Hamoed] are permissible (לה).

מגן אברהם סימן תכב

נשים פטורות מכל הלל מפני שהיא מ"ע שהז"ג ולפיכך אין יכולים להוציא אחרים י"ח

תלמוד בבלי מסכת סוכה דף לח עמוד א

מי שהיה עבד או אשה או קטן מקרין אותו - עונה אחריהן מה שהן אומרין

תוספות מסכת סוכה דף לח עמוד א

מי שהיה עבד ואשה - משמע כאן דאשה פטורה מהלל דסוכות וכן דעצרת וטעמא משום דמצוה שהזמן גרמא היא אע"ג דבהלל דלילי פסחים משמע בפרק ערבי פסחים (דף קח.). דמחייבי בד' כוסות ומסתמא לא תיקנו ד' כוסות אלא כדי לומר עליהם הלל ואגדה שאני הלל דפסח דעל הנס בא ואף הן היו באותו הנס אבל כאן לא על הנס אמור